Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШОАТТА, 12 МАРТ, 1988 ШУ. ★ № 31 (7534). ★ Мах 3 коп.

КПСС ЦК ПОЛИТБЮРО

КПСС ЦК Политбюро 10 марте хиннача заседане хьежар мехка хьун боахама а хьун промышленноста а доалделга эргадаькхха тоадара дешага. Из дош дувцача хана белгалдоахар, цу доакъошта доалдара система хьун боахамера а хьун промышленностера а гIулакхий хьала, мехка хьун ганзашта бокъонца доалделга вIаштIехьдакхара воча оагIорахьара Iаткъалга.

КПСС ЦК-с а СССР Министрий Совета а тIанийчача соцам тIа хьалхадаькхад, партийни, советски, боахамий органаша, хьун боахама а хьун промышленноста а объединенешен предприятеташ, къахьегама коллективаша хьун ганзаш лораяреи ебаяреи, царех дика пайда нйбар, халкъа боахам а баха нах а тайп - тайпарча хьун продукцеца бизза Iалашбар, социальни дегIакхувлара дешаш ма хулла сихагIа къестадар эггара лоархIамегIдолча декхарех лоархIалга.

Оттадаьд, хьун боахаме а хьун промышленносте а массаза болх беш йола комплексни хьун предприятеш (объединенеш) керттера звено а хинна дIаотта езалга. ЛаьрхIад, цаI йолча пачхьалкхен хьун фонда тIахьожам лоаттабара функцеши, ншттa цун доал а деш пайда нйбара функцеши хьдда вIашагIкъоастаелга чакхдаккха. Из кхоачашдара хIанз йолча доалдара органий кIийлен тIа хьуна йола СССР союзно-республикански Паччахьалкхен комитети (СССР Госкомлес) СССР хьун промышленноста союзно - республикански министерствои вIашагIйохка лаьрхIад.

ЛаьрхIад союзни республикай беррига низ хьу лораяра, из юхаметтаоттаяра дешаш къоастадара, шоай территореш тIара хьун боахам дегIакхувлалга планировани яра тIаозалга.

Заседане хьежар КПСС ЦК Генеральни секретарь М. С. Горбачев Мурмански областе ваха хилара итогаш теркал а еш СССР Министрий Совета 1988—1990 шерашка а 2005 шерага кхачалца а йолча хана Мурмански область экономически а социальни а дегIакхувлалга сихдара гIулакхех болча соцама проектага.

Могадаьд, производственни потенциал Iоаяра, пайда эцалга тоадара, юкъара союзни лоархIам бола Кольски ахгIайрен тIара ший тайпара Iалама - бийдала ресурсаш комплексно караерзаелга паччахьалкхен гIулакхаца Iалашдара долча йоккха масштабни де дезарий комплекс кхоачашъе эшаш хилар.

Мурмански областе кхы а дикагIа вахара хьалаш хьадара социальни сфера приоритетно дегIакхувларгья, ЛаьрхIад, укх пятилетка юхедисача шерашка а кхойттагIа пятилетке а жилищни, социально - культурни гIишлош хьалъелга ма хулла шерде. Декхар оттадаьд юртабоахама продукташ, кхыдола потребительски товараш, гIишлон материалаш дукхагIа арахеца, дукхагIча даькъе моттигерча производства чотагIа бахача наха дIадехараш кхоачашдергдолаш. Областа министерствашта, ведомствашта, предприятешта тIадиллад Кольски ахгIайрен тIара экологически хьал хьдда тоадара дола де дезараш кхоачашделга.

Политбюро хьежар, кхыча моттигашка болх бе дIахьожабаьча къонача специалисташа, льготно чуIе фусамашца Iалашбара долча законодательства положенеш телхаеш хиларах, ухийтача жалобех долча дешага.

Белгалдаькхад, лакхера а юкъера лаьрххIа а дешара заведенеш йистеяьхачар бокъонаши законни хьашташ пIенхашта лорадара, вай общества вахарера еррига сфераш овлангара кердаяхара а перестройка яра а декхараш кхоачашдеча цар хьинаре а творчески а дакъа лацара хьалаш хьадара тIаерзаяь мероприятеш оттаелга а чакхйоахалга а.

Ншттa хьежар дунен халкъашта юкъерча дешашта хетаяьча социалистически мехкий коммунистически а болхлой а партей ЦК секретарий совещане хьагойтарашка, хIаьта цига дакъа лаьцача КПСС делегаце болх могабир. Гаване хинна вIашагIкхетар вежарашха йолча партеша дунен халкъашта юкъерча балха сфере вIашн леладу гIулакхаш кIоаргдеча, цар герз дехкара, из дIадакхара, дунен халкъашта юкъера а регионални а кхерамзле дегIакхувлара, чоагIъяра тIехьа къовсам лоаттабеча хоалуш баькхха гIа ба. Совещане баь барт кхоачашбе, аьнна, порученеш еннай.

Политбюрос хьежа а хьежа, могайир совещане балха дакъа лоацаш хиннача А. Ф. Добрынина, В. А. Медведева Гаване Фидель Кастроца, кхыча кубински кулгалхошца хинна вIашагIкхетарий а беседай а итогаш.

Могайир М. С. Горбачева Австре Коммунистически парте Председателаца Ф. Муреца хиннача беседай итогаш. ВIашагIкхетаро чIоагIдир дунен хIанзарча хьалах цхьатарра уйлаш хилар, кхерамзлен а дунен халкъашта юкъе вIаши леладеча гIулакхашта а тIехьа къовсам лоаттабе эшалга.

КПСС ЦК Политбюро заседане дийцар вай парте а паччахьалкхен а чурчеи арахьарчен политика кхыдола дешаш.

Яхьа дневник

Лаьрхiар кхоачашду

Укх шера хьалхарча шин бетта итогаш йича гучадаьлар, Сунженски района В. И. Ленина цIерагIча колхоза хьайбаш леладераш шоашта хьалхашка латтача декхарех дика лоархIабелга. Цу юкъа цар паччахьалкхенга ехкар бIаь тоян гартa шура.

— Укх шера хьалхарча квартале оаха планагIа йохка езар 153 тонн шура я, — яхаш дувц № 1 йолча шурий - товарни ферма бригадира И. Абубакарова. — Атта гIулакх дац из. Цхьабакъда, хIанз санна, оаха болх бой, из де вIаштIехьадаргдолга цхьаккха шеко яц.

Доахан дахкарга хьежжа, хIара дийнахьа тIакхет ферме йоаккха шура. Масала, дояркас Я. Сулеймановас итт тонна гаргга шура яьккхай январен феврален. Цунна дукха тIехьабисабац З. Гуснева, Я. Бисиева.

Деша дай бац

Соаржа хIара бIаь Iатта тIехьа 47 Iаслг мара хьалкхедаьдац «Куларинский» совхоза хьайбаш леладераша. Планал шозза кIезигагIа! Грозненски районе меттел, еррига республике а бац цул эсалагIа хьокхам.

Ншттa нийсденнад из тайпа нйрча хIама, вай деррига хьалкъ перестройкагахьа юхь ерзаяь къахьегаш долча хана? Эггара хьалха ала деза, Iул тоадара гIулакх совхозе Iалаьмате эсала леладелга. ДукхагIдола доахан къаьна а тIехьленна пайдана долаш а дац. Цул совгIа, ледара я доакъара база. Масала, № 1 йолча шурий - товарни ферма коа йоалла кормоцех болх ца беш латта куклий ха я. TIаккха фу дувцаргда хьайбашта луш дола доакъар хьалхагIе а кийчдарах, хьаьндарах.

Деча доалага хьежжа я чакхбаьннача шин бетта яьккха шура а. Из еррига а 2175 центнер мара яц, хьалхарча квартале дIаяла езар 3750 центнер йолаш. Из планага хьежача, 56 процент мара яц.

ПЕРЕСТРОЙКЕ ХЬАЛХАЛАТТАРАШ

Гiишлонхочун Котиков Бек-Хана цIи дика йовзаш я вай республике. Каст-каста цун отделочникий бригада балхах лаьца яздаьд республикански газеташа.

Шийх лаьца дувца дукха тIера вац из. Бакъда, ше кулгалдеча коллективах, цо доахача толамех кIорда ца деш дувц.

ЧIоагIа лоархIаш сий деши саг ва Котиков цунца къахьегача наха. Из царна вовз массаза а бакъдолчун тIехьа латта, принципиальни саг хиларах тарра. Объективно де гIерт из ша хьа мел дер.

Ншттa хила из Iемав ДСК балха валехьа дикка хьалха денз, комсомолец волча хана, хIаьта КПСС мугIарашка-м из хIанзза тIехьагIа мара оттанзар. Бек-Хана кулгалдер йоацаш кхы а 18 гIишлон бригада чуйоагIа цIеношш деча комбината, бакъда, укхаза санна болх дика дIабодац цхьаннахьа а. Фуд из? МалагIа къайле я укхаза?

Цхьаккха къайле йолаш хIама дац. Духхьал коллективерча хIара саго бизза кхетабу хьалхашка латта бехктокхам, шийна тIадилла гIулакх дизза чакхдаккха гIерт. Ншттa хила уж Iомабаьб бригадира.

Ер шоллагIа шу да Котиков Бек-Хан ДСК бригадирий Совета председатель хержа. Из чIоагIа бехктокхаме болх болга дика кхетаду цо. ХIана аьлча, цо хьехар де дезаш хул ханна цул дикка боккхагIа бола нах а тIехьа.

Кхаь звенох латташ я цун бригада. ХIаранена керте звеньевой ва. Масала, хьалхарча звенон керте латт къахьегама йIаьхий опыт йола, ворхI бера нана Азниева Макка.

— Цу тайпара саг коллективе хилар доккха ираз да, — яхаш дувц Бек-Хана. — Цхьаккха а хIама хьалха даккха ца дезаш саг я из. Ншттa бизза говзанчаш - хьехамчий ба Х. Исупова, Л. Яндарбиева, З. Садуева, кхыбараш.

Дукха ха йоаццаш гIишлошъеча доккхий гIулакхаш карагIдувларах Котиков Бек-Хана РСФСР заслуженни гIишлонхо яха сий дола цIи еннай.

— Тха ерригача бригада толам ба из совгIат, — йоах бригадира, — духхьал са цхьанне толам бац из.

ХIанз толашагIйолча бригада коллектив шерра социалистически яхь йоаражаяь къахьегаш я XIX Ерригсоюзни партийни конференцена дикача хьокхамашца накъаяхара. Цхьаккха шеко яц ше лаьрхIар цо кхоачашдерг хиларах, хIана аьлча маIсаза а доши гIулакхи цаI долаш хьаенай из.

СУРТАШ ТIА: отделочникий бригадир Б. Котиков; бригада членаш (аьрдехьара аьттехьа) М. Азниева, Х. Исупова, Л. Яндарбиева, З. Садуева, Т. Уциева, А. Баутдинова.

А. АЙРАПЕТОВА сурташ.

ЛАЬТТА ХЬАЬНДУ

Хьинаре къахьегаш ба укх деношка Сунженски района С. М. Кирова цIерагIча колхоза № 2 йолча бригада механизаторашгурахьа дувча ялатий кхашта подкормка яь баьнаб уж. Иенкка опыт йолча трактористаша Разин Алексей Ивановичен Костюченко Иван Петровичен планагIа 45 мара йоацача, хIара дийнахьа 70 гектара тIа аммиачни селитра тохар. Из де царна новкъостал дир гIонна дола балхаш деш болча Самойленко Алексея, Икоева Асяс, Жиляк Ивана, кхычар.

Дукха царна тIехьа ца бусаш къахьнийгар № 3 йолча бригада къахьегамхоша а. Удобренеш дIатовсаш бар ухаза Л. Оздоев, В. Антонов, М. Гатиев, М. Мержоев. Цар подкормка яьй 2500 гектар гурахьа дувча ялатий кхаштен 299 гектар йолча люцернан.

— Минеральни удобренеш товсаро дукха низ дIабехе а, тесса дитадац оаха органика кхашка дIайоаржаяра гIулакх а, — йоах боахама керттерча агронома Плиев Амира. — Из ду оаха бIаьсти ялаташ дIаде дезача кхашка.

Шоай гIулакх тIехдика дIахьош къахьегаш ба цу даькъе Ю. Катков, А. Хасиев, С. Евлоев, В. Вараев, Р. Хушалаев, кхыбараш. Цхьадолча деношка планагIчул шозза дукхагIа кхо дIаоз цар кхашка. Дукха ха йисаяц деррига балхаш чакхдаьннад аьнна цар рапорт дала таро хургIойла дн хьатIакхача.

А. УРОЖАЕВ.

ЭШАШ ВОЛА САГ

Ткъаь шиъ шу да Молочаев Хьамид Ачхой-Мартановски района «Самашкинский» совхозе болх беш вола. Iай — ферме доаханна гIулакх деш, аьхки, — уж доажадеш. Ший профессех ншттa дувц цо:

— Цхьаболчарна хет бежга воаллачун болх сийдолаш боацаш санна. Къаьстта кагий нах увзалу цу гIулакхах. Бакъдар аьлча, ншттa дац из. Мел хоза хул бIаьстийи аьхкийи даьгIенаш, лоаман босенаш, аренаш. Со-м хьаг цу суртех. Цхьабакъда, духхьал Iаламга хьежжарах далац гIулакх, аз доажадеча Iулца 345 етт ба. Ма хулла цар луш йола продукци алсамъяккха гIерта веза.

Укх тIехьарча шерашка цхьаь цаI масал доаладе йиш яц Хь. Молочаева къахьегама дисциплина толхаяь, рационах доагIар хьайбашта дIа ца луш дита. Цудухьа дика лел фермера гIулакхаш а. Массаболча доярка шура яккхара дийнахьа совхозан паччахьалкхенга дулх дохкара дехкарех а.

В. КУРБАНОВ.

ЙОАЗОНХОШЦА ВIАШАГIКХЕТАР

Самардийнахьа КПСС областной комитете йоазонхошца, кастта Москве хургдолча нохч - гIалгIай литература Деной доакъашхоша вIашагIкхетар хилар. ВIашагIкхетар дIадоладеш парте обкома хьалхарча секретара В. К. Фотеева цига баьхкараш литераторашта дагайоахкача проблемай хьакъехьа гуччахьа вIаши дагабовлара тIахьийхар. ХIаьта уж ншттa гуччахьа вIаши дага а баьлар. НГIАССР йоазонхой Союза правлене председателя Ш. Арсанукаева дийцар республика культурни вахарера езача событена кийчо мишта яьй, цу деной программах. ВIашагIкхетаре къамаьлаш даьча йоазонхоша А. Бокова, И. Минтяка, С. Чахниева, А. Ведзижева, ншттa кхычар дийцар республике эрсий меттала арадувргдола альманах хьаде, йоазонхоштеи издателаштеи юкъера бувзамаш чIоагIде эшаш хиларах, таржам дара проблемаех, ншттa кхыдола дешаш а дийцар.

ВIашагIкхетаре дакъа лаьцар НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиума председателя Х. Х. Бокова, КПСС обкома шоллагIча секретара Д. Г. Завгаева, КПСС обкома секретараша В. А. Алехинен С. М. Бековен.

ПЕРЕСТРОЙКА ДЕШАШТА ХЕТАЯЬ

КПСС Нохч - ГIалгIай обкома политически просвещене ЦIагIа чакхъяьлар предприятейи организацейи политпросвещене кабинетий заведующей кхаь дийнахьа хинна республикански курсаш.

Цига ладувгIараяца практически занятеш чакхъяьхар «Промавтоматика» яхача Грозненски Iилман - производственни объединенеи, «Наурский» яхача совхозеи база тIа. Объединене генеральни директора А. Опрышкоси «Наурский» совхоза директора Г. Петренкоси дийцар йинза хозрасчет юкъейоалаярца болх дIа мишта бода. КПСС Наурски райкома секретара М. Орцухаевас дийцар политически экономически системерча перестройка итогех.

Кабинеташка къамаьлаш дир цар заведующеша, специалисташа, пропагандиташа, партийни болхлоша. Цар чулоацам латтар экономически дешара хьинаре формаши методаши юкъейоалае езаш хиларах, аргIанара тема Iомаеча пропагандиташтеи ладувгIараштеи хьадда новкъостал дергдола наькъаш белгалдаьхар.

Курсашка дакъалоацаш хиннараш теркам тIабохийташ хьежар кабинеташ мишта кийчъяьй, цар балхий планашка, методически советаша беча балхага.

Курсашка ладувгIаш хиннаршта хьалхашка массехк темаех лекцеш йийшар Iилманхоша, вузий преподавателаша.

Ншттa политически просвещене ЦIагIа технически средствай кабинете чакхъяьхар практически занятеш, кердача политически методически литературах йола информаци хьанийцар.

«ШийтталагIча пятилетка шерашка промышленности транспорти - дегIаяра йолча итогехи перспективехи» курсашка къамаьл дир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома Наурски райкома секретара М. Орцухаевас дийцар политически экономически системерча перестройка итогех.

Кабинеташка къамаьлаш дир цар заведующеша, специалисташа, пропагандиташа, партийни болхлоша. Цар чулоацам латтар экономически дешара хьинаре формаши методаши юкъейоалае езаш хиларах, аргIанара тема Iомаеча пропагандиташтеи ладувгIараштеи хьадда новкъостал дергдола наькъаш белгалдаьхар.

Курсашка дакъалоацаш хиннараш теркам тIабохийташ хьежар кабинеташ мишта яьй, цу деной программах. ВIашагIкхетаре къамаьлаш даьча йоазонхоша А. Бокова, И. Минтяка, С. Чахниева, А. Ведзижева, ншттa кхычар дийцар республике эрсий меттала арадувргдола альманах хьаде, йоазонхоштеи издателаштеи юкъера бувзамаш чIоагIде эшаш хиларах, таржам дара проблемаех, ншттa кхыдола дешаш а дийцар.

ВIашагIкхетаре дакъа лаьцар НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиума председателя Х. Х. Бокова, КПСС обкома шоллагIча секретара Д. Г. Завгаева, КПСС обкома секретараша В. А. Алехинен С. М. Бековен.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума аргIанара заседани хилар, цига дийцар «Халкъа эша товараш дукхагIа а дикагIа а арахецара, социалистически рузкъа лорадара НГIАССР моттигерча промышленноста министерствас беча балхах дола» дош. Белгалдаькхад, бIарча хьанийцача министерстве гIолла халкъа эша товараш арахецара пятилетка шин шера план 109 процент кхоачашъяь хилар. Из дара дуккхача даькъе гIо дир цу хана пронзводство эргаяькхха тоаеши технически кхы тIа а Iалашъеши даьча гIулакхаша. 3 миллион сома маьха керттера фондаш, кердача универсальнии ах автоматически оборудоване 190 единица юкъеяхийтай. Отта а яь, кхоачашъеш я арахецача изделей дикал лакхъяра лаьрхIа программа.

Из ншттa дале а Президиумо моттигерча промышленноста Министерствага дIахайтар пронзводство шеръеча, халкъа эшача товарнй дикал лакхъеча, шийна карайолча предприятешкара социалистически рузкъа лорадеча цIенхаштара кхоачамбоацараш долга.

Министерства предприятеша, къаьстта «Металлист» яхача заводо, Нохч-ГIалгIай химически заводо, «Силуэт» яхача производственни объединене арахецача изделей дуккха тайпаш хьадара технологи телхаю, уж шоаш дикала боарам лоха болаш хул. Предприятешта доккха зе хул брак йолаш продукци арахецарахи гIод текхарахи.

Министерства дуккхача предприятешка ледара къовсам лоаттабу социалистически рузкъа лечкъадарца.

Лакхехьарча Совета Президиумо Нохч-ГIалгIай АССР моттигерча промышленноста Министерство декхарийла яьй боахаме деча балха тIа дола кхоачамбоацараш дIадаха, халкъа эша товараш дукхагIа хьаде а дикагIа хилийта а, материальни рузкъа лораде.

Президиумо республика халкъа депутатий городскойи районнии Советий исполнительни комитеташ декхарийла яьй производства эффективность лакхъеча, арахецача продукце дикал лакхъеча, материальни, къахьегама, финансови кхоачамех пайда эцача, къахьегама овсарле лакхъеча, болхлоштеи гIулакхерча наха деш дола социально-культурнии бытовойи гIулакх тоадеча моттигерча промышленноста Министерства предприятешта новкъостал де.

Президиума заседане ншттa дийцар «Лаьттах пайда эцарах долча законодательствас дIадехараш кхоачашдараи нах чубаха индивидуальни цIеношш хьалдараи тIахьожам лоаттабеш Магалбика района халкъа депутатий Советаша беча балмах дола» дош.

Лакхехьарча Совета Президиумо халкъа депутатийи цар исполкомнйи теркам тIабахийтар лаьттах пайда эцараи нах чубаха индивидуальни цIеношш хьалдараи паччахьалкхен тIахьожам лоаттабеча цIенхаштара кхоачамбоацараш хилара. Укх тIехьарча кхаь шера лаьттах пайда эцара законодательство телхадеш моттигаш кIезигьеннаяц, хIаьта цхьайолча дукхагIа а хиннай. Шоай лоIаме лаьтташ хьалувцаш моттигаш дукхагIа хиннай. Духхьал Йоккхачеи Юкъерчеи Ачалкхенашка, Даби-Юрта 1987 шера 27 моттиг хиннай наха шоай лоIаме лаьтташ дIалувцаш е бIарча хьайийца район хиннарех 22 процент.

Лаьттах дола законодательство телхаду боахамий цхьаболча кулгалхоша а. «Алханчуртский» совхоза дирекце 23 лаьттан участок елар уж сел чIоагIа эпаш боацача наха. БоагIача боараме яц паччахьалкхен лаьттайи приусадебни фонден учет. Совхозий дукхха лаьтташ доал ца деш тесса дитада, мнхои хивои толхадаь, бизза пайда ца эцаш да. Лаьттай рекультиваци ю оттаяь ханаш гIожа телха а еш.

Меллашха дIадоах нах чубаха индивидуальни цIеношш деча дола кхоачамбоацараш. Шоай лоIаме, законагIа доацаш хьалдаь цIеношш дохадаь дIадахарах йола халкъа депутатий Советий решенеш кхоачашъяц.

Района архитектурни службас кхоачамболаш тIахьожам лоаттабаш цIеношш дара генпланаш чакхъяхараи цIеношш де керда лаьттан участкаш къоастаяраи.

Бокъонаш лораеча органаша цхьайолча моттигашка теркала ца еш ют лаьттах пайда эцарах дола законодательство чIоагIа толхадараxи нах чубаха индивидуальни цIеношш хьалдарахи юрта Советий исполкомаша хьачуенна материалаш. Цар доагIача тайпара тахкаш из гIулакх, из бахьан долаш бехктокхамза боал бокъонаш толхаяьраш.

Наггахьа мара хьажаш халкъа депутатий городскойи юртен Советий массазарча комиссей заседанешка лаьттах дола законаш кхоачашдареи нах чубаха цIеношш хьалдарен дешашка, ледара болх бу горисполкома административни комиссе.

Лакхехьарча Совета Президиумо халкъа депутатий МагIалбика городской Совета исполком декхарийла яьй района территоре тIа лаьттах пайда эцара законодательствас дIадехараш кхоачашдараи нах чубаха индивидуальни цIеношш хьалдараи тIахьожам лоаттабара балха Советий массазара комиссеш, депутатски группаш, администратнвнии лаьттани комиссеш, бахача наьха общественни самодеятельни органаш юкъейоалае.

Президиума заседане хьежар кхы цхьадолча дешашка а.

IИЛМА— ТЕХНИЧЕСКИ ПРОГРЕССИ ПЕРЕСТРОЙКЕИ

Миша хила еза ВОИР перестройка хьалашка, яха хаттар латт вай мехкарча рационализатораштеи изобретателаштеи хьалхашка. Перестройка наькъа тIа а баьнна, цар шоай болх кхетамца вIаштIехьбаккхарах дуккхача даькъе тийша да творчески балха тIа дикагIа ка ялар. Дуккхача хана денз дувцаш да творчески къахьегачар болх овлангара денз эргабькхха тоабе беза яхаш. Ховш ма хиллара Iилма - технически прогресс елга сихдара йола керттера фигураш я изобретатели рационализатори. Из дика кхетадешше а, царна эша хьалаш ца хилийтарах дукха моттигаш нийслу цар болх боаггIача тайпара дIа ца бодаш.

Хьалха дIаяхача хана нийслуш долча гIулакхашца дIатардала гIерталга цхьаккха тайпа перспектива йолаш дац ше-шийна финансировани яра хьалашка болх беча хана, шерра перестройка яржаш латтача хана. Цудухьа ВОИР-а шиш деррига низаш тIадерзаде деза лоарxIамегIа йолча проблемашка изобретательствап рационализацеи хьакъехьара чоалхане закон нийса леладайтара, авторий бокъонаш лораяра тIахьожам лоаттабе беза, сихагIа дегIакхувла еза шоай лоIамерча технически кхолламхой клубаш (КСТТ). Уж декхарийла я рационализаторашта эшаш дола новкъостал де а, цар кийчъяь рационализаторски предложенеш сихагIа производствана юкъейоалае а, Iилман ларда тIа хьае еза хозрасчетни, инженерни подразделенеш, (КСТТ), договораш а увттадеш, цар кхоачашдергда лакха эффект йола кердадараш кийч а дац производствана юкъекхухьалга. Заводашка деш дола изобретательствап рационализацеи деррига балхаш хьалхарча этапе хозрасчетагеи йиззача хозрасчетагеи даха деза ха хьатIаэттай. ХIаьта ВОИР ше дIадахийтар дизза юха меттаоттадарга яла езаш я. Из перестройка чакхъянкхара керттердар да изобретательствахи рационализацехи бухсоццаш хьахулаш долчоа учет а лелаеш, порядок хулийталга.

ХIанз укх сахьате из болх тесса лелабу, изобретательско-рационализаторски балхах хьахулачунна тIахьожам а лоаттабац. Деррига цу балхах хьахиннар предприятега дIадохийт, боаггIача хьисапе творчески къахьегама мах а ца беш. Цудухьа НТО а ВОИР а езаш яц яха къамаьлаш хул каст-каста. Нагахь санна НТО дIаяькхача зе ца хила а тарлу, хIана аьлча, цо кхоачашду денхараш кхоачашдеш я «Знание» яха общество. ХIаьта ВОИР дIаяькхача Iалаьмате дукха зе хургда паччахьалкхенна, цун метта дIаотта кхыяр йоацандаь. Духхьал ВОИР ма йийр рационализатораштеи изобретателаштеи новкъостал а деш, цар бокъонаш лораер.

Халкъа боахама кулгалдара йола керттера рычаг а хинна экономически методаш дIаэттача хIанзарча хана бокъонца бола низ хилац, духьала увттача суртах, экономика законаш мара. ТIакхха эггара чIоагIагIа пайда луш йола обществаш союзаши дегIа а ухаш, пайдана йоацараш юкъера дIаяргья. Изобретенеши рационализаторски предложенеши производствана юкъейоалаярах дуккха миллионаш пайда беш хиларо тувлаяь ВОИР-а советаш перестройка яра даькъе цхьаккха инициатива йоацаш я. ВОИР-овцаш цхьан моттиге латташе а НТО кулгалхоша перестройка яра лостамех дукха балхаш ду.

Организационни перестройка яра йолча ший таронех бизсса пайда ийбац ВОИР-а, цунах лаьца хоадамболлаш дийцар ВОИР-а ЦС Пленуме. Сона хетачох, перестройка хьалашка ВОИР-а керттера лини хила еза изобретательскии рационализаторскии болх ше-шийна финансировани ярген йиззача хозрасчетагеи баккхар, тIа-тIа дукхагIа кердадараш производствана юкъекхахьа гIертаргба цул тIехьагIа, дукдукхагIа болх бергба творчески кхолламхоша а.

Кердадараш балха юкъекхувлара даькъе ВОИР-ски декхараш шийна дIатIа а йидеш, цунна тара хила гIерта йиш яц НТО. ТIехьарчун декхар да Iилман низаш вIашкаувзар, хьинаре къахьегара уж оарцагIбахар.

Р. ЯКУБОВ,
ВОИР-а Нохч-ГIалгIай областной Совета Пленума член.

КОММУНИСТЕХ ДОЛА ДУВЦАРАШ

ИЗ МАССАНАХЬА КХОАЧ

Медицински инструментий Гудермесски заводе кIезига бац производстве хьалхалаттараш. Царна юкъе я хозрасчетни бригада бригадир Галина Федоровна Кириченко а. Хьинаре болх барал совгIа, партийни а общественни а вахаре хьинаре дакъа а лоац цо. Из областной партийни конференце хержар парте XXVII съезда делегаталла. Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат хиннай Г. Ф. Кириченко.

Къахьегара чIоагIа тIера хиларал совгIа, из кIоарга коллективизма, гражданственноста уйла йолаш, шийга кхаьчача гIулакха бехктокхам бовзаш я. Из духхьал шийх гIайгIа яь Iац. Цо йоакхо ю ший бригадерча наьха, участка, цеха гIулакхий.

Ше цеха партийни организаце секретарь хиларах тарра, Галина Федоровнас бокха политически кхетама болх бу. Оалача дешаца а деча гIулакхаца а цо хьокхам тел кхычарна. Из йоккха говзал йола токарь - револьверщик я. Ше деш дола хIама цо цIенхаштта а дика а ду.

Производстве, наха юкъе, цIагIа лерттIа саг хилар бахьан долаш Галина Федоровнай сий а ду, лархIа а лоархI. Цунна карагIдаьннад ше санна болча нахах латта бригада вIашагIтоха. Цо кулгалдеча коллективо кIоарга кхетадаьд перестройка маIан, из производственни процессе меттел, сага уйланга, цун психологега кхоачашхилар. Шоаш производстве беча балха тIехь а вахаре а шоай бригадира тара хила гIерт уж.

Парткома инициативагIа заводе анкетировани йир. Цу тIа оттадьдар: перестройка хоалой шоана? Миша мах бу оаш- бехктоккхамеча кулгалхойи керттерча социалистийн балха? ХIанзарча этапе партийни комитета балха? Фу де деза перестройка сихагIа чакхъяькхара? — яха хаттараш.

Дуккханешта хацар цу хаттаршта жоп дала. Перестройках духхьал производственни, Iилма - технически, экономически гIулакх хетар царна, сага уйлана, цун психологена перестройка йоагIалга кхетадеш бацар.

Наха юкъе дIадоаржадаь анкеташ дерригаш а юхакхачанзар парткоме. Бакъда, дIакхаьчаршта юкъе цхьаккха а дацар сага цIи тIайоацаш. Анкетироване тIа хиначна хаттарех коллективе хеташ дар дIадовзийтар. МугIарерча болхлошкара денз керттерча кулгалхошка кхачалца дувца даькк1хар перестройках хетараш. Гуччахьа дийцар перестройкана кулгалдеча директора, керттерча инженера, парткома секретара гIалатех, кхыча кхоачамбоацарех. Шийна хетар майрра а хьаккхашта а дийцар Галина Федоровнас. Ишта я цуи оамал.

Из нах тешаш, шийгара дикадар, беркатедар мара даргдоацаш саг я. Цудухьа моллагIчунга дувцаргдоацар цунга хайт наха, дагабоал. ХIаьта Галина Федоровнас уйла тIаяхнйта ладувгI шийца дагавала веначо дувцачунга, хьехар ду, нагахьа из оарцагIъяла езаш хIама дале, цунга хьож.

Цо кулгалдеча бригадера нах, моллагIча кхыча коллективе а санна, хувцалуш хиннаб, Бакъда, керттербараш массаза а бисаб. Цар бригадерча наьха барт тоабу, цхьан нарядагIа болх бу, плани тIанийца деххараши кхоачашдара оарцагIбоах. ХIаравар гIерт кхычул тIехьа ца виса. Цудухьа заводерча социалистически яхье цу бригадо дуккхаза а хьалхара моттигаш яьхай. Уж толамаш дахара докхха новкъостал даьд бригадера нах балха шиъ-кхоъ говзал йолаш, цаI шоллагIчун метта отта йиш йолаш хиларо. ХIаьта цхьабараш цхьан саго шин станока тIа болх беш а ба.

Галина Федоровнана цу заводе кораяьй ший говзал гучаькхха моттиг, ший ираз. Цунна еннай дика квартира, из цига яхай ленински парте мугIарашка.

Ший маьрша Галина Федоровнас хьалхеду шоай ши бер.

ТIехьарча хиннача городской партийни конференце Кириченко Галина Федоровна парте горкома бюро членалла хержар. Цо дизза кхоачашду парте шийна тIадилла декхар.

Дог цIеneи хьинареи къахьегарах, общественни вахаре дизза дакъа лоацаш хиларах цунна еннай Къахьегама Снйлен шоллагIчеи кхоагIчеи степений орден, юбилейни медаль. Из Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни машиностроитель я.

Н. БОРИСОВ,
штате воаца корреспондент.

• *Демократе хьалашка даха Iомалу*

КУЛГАЛХО ХЕРЖАР ЮХА А

Суйженски района «Заветы Ильича» яхача колхоза правлене отчетно - хоржамний собрани хилалехьа хьалха, са къамаьл хилар моттигерча райкома иструкторца С. Умаевца. Цо хьахьенхар сога дIадахача шера района боахамашта юкъе яьржача социалистически яхье хьинаре дакъалацарах а кхоалагIа мотиг яккхарах а колхоза коллективана хьожаяь Сийлен грамота.

— Ер грамота дIалулга сона тIадиллад райкомо, — аьлар С. Умаева. — Укх тIехьарча шерашка даим тIехьаюсаш, паччахьалкхен планаш кхоачаш ца еш, хьа йоагIар колхоза коллектив. ХIанз гIулакхаш доалуш доагIа. ДикагIа къахьега баьннаб кхаш леладераш. Бокха хьувкъам чубенаб цар соахка. Колхозхоша кхоачашъяьй шуреи дулхи дохкара план, 1987 шера 38 эзар сома цIена пайда баьб боахамо. Дукхача хана денз зе деш хьаена колхоз рентабельни хиннай.

Дукха нах ба Алхастерча юртарча клуба зале. Къахьегаме шоашта карагIдаьннараш, динза дисараш дувцаш ба уж. Хьахоз шоаш шоашта финансировани яр, самоокупаемость, боахама расчет а дезала подряд а яха дешаш. Цу хьакъехьа шийна хетар ала гIерт хIаравар.

— Дукха шераш да аз колхозе болх бу, — йоах колхозхочо М. Ганиевас. — Цхьабакъда, хIанз санна айса хьадечоа уйла тIаяха хиннаяц со. ГIулакх цудухьа дика дIадода.

Колхоза правлене цIерагIа къамаьл дир цун председателя М. Костоева. Доккхал деш дийцар цо хьинар долча колхозхоех, цар гIулакхех. DIадахача шин шера, планагIа 20 центнер йолаш, хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 35,5 центнер кIа чунйцар боахамо. Планал совгIа дIаеннача хIара килограммах доагIачул 75 процент дукхагIа ахча делар колхозхошта. Дика пайда баьлар къахьегамхошта паччахьалкхенга планал совгIа дулхи шуреи дохкарах а. Цо новкъостал дир колхоза экономика дикка меттайоалае.

Цхьабакъда, М. Костоева керттера теркам тIабахийтар динза дисараша, кхоачамбоацараша. Къайла ца хьош дIаала деза боахаме долча лаьттах колхозхоша бизсса пайда ца эцарах. Из укхаза ялх бIаь гектар совгIа да. Каст-каста нийслудIадувш дола ги во хиларах, культураша доал эсала дарах чубахьа хьувкъам кIезига хулаш. Масала, соахка итт гектара тIа коартолаш дIайийнаяр. Царех ер ма бий, аьнна, хьувкъам баланзар. Кхоачам болаш да ер масал: коартолнй хIара килограммах ши сом гаргга дIадахад. НонагIо дар доакъара свеклах, аьлах, сенажех, силосах дIадахар а.

Хьайбай продукци паччахьалкхенга йохкара план колхозо кхоачашъяьяле а, садуаш да дуккхача шерашка цу даькъе дола хьал. Шурий килограммага дIадодар ах сом гаргга да. Нагахьа санна из хьалхагIа хинначул тоъал кIезигагIа дале, дулха килограммага дIадодар ше хиннача боарам тIа латт — 24 сом гаргга! Цун бахьанаш лаха гаьна ваха везац, кхоачам боллаш доакъар Iалашде вIаштIехьдалац колхозхой. Цигара хьадоагIа дукхагIдола лазараш.

Дукха кхоачамбоацараш да техниках пайда эцача. Хийла моттигаш хул еха комбайнаш, трактораш, кхыйола юртбоахама техника цхьацца оатхалаш цà хилар бахьан долаш, «баргал» теха латташ.

Цу хьакъехьа председателла М. Костоева дийцар хьаллаьцар пренешка къамаьл даьча керттерча агронома М. Фаргиева.

— Хьувкъам эсала хилча эггара хьалха вай оттаду бахьан хаоттам ба, — аьлар цо. — Цхьабакъда, сона нийса хетац из. Соахка геттара кIезига чуийцар колхозо хьажкIаш. ХIана? Эггара хьалха царна Iунал Iалаьмате во дарах. Масала, мел ха яькхар макха ца боаккхаш. ДукхагIдола агротехнически гIулакхаш е тоъал тIехьа доахаш дир, е вIалла ца деш дитар. Цунга хьежжа дар гурахьа чуденар а. Дика хьалкхеяьр эяь горохи кени. Ший ха хьатIакхьчача касарашка Iобиллар из. Цхьабакъда, из сихха хьагулбе, аргIаш даь дIаоттабе дицделар. Мега доакъар догIашта кIал а дахар, дохкаденна дIа а даьлар. БIарччача шера къахьнйгачул тIехьагIа хьахиннараш цIена нувхаш яр.

Агронома ше мадарра дийцар кхаш леладеча эттача хьалах, цигарча кхоачамбоацарех, цу юкъе ше кулгалдеча службачарех а долаш. Цхьабакъда, керттерча бахьан техника тоъаш ца хилар аьнна чакхдаьнкхар цо ший къамаьл.

Техника тоа ца еш латташ бетташ, кIираш дIаахарах дийцар колхоза партийни организаце секретара, трактарно - кхаш леладеча бригада бригадира М. Парижева. Масала, ялх бетта ремонте хинна трактор, юххера а тоаяьй, аьнна, хьайоалаяьча шоллагIча дийнахьа ехар. Ишта латташ цо даь зе, цох шийх дIадахачул дукхагIа хилар. Цу тайпара наькъаца йиззача боахама расчетага, шоаш - шоашта финансировани яргеи самоокупаемостагеи довла вIаштIехьа хургдац.

Бригадир боахаме нийсденна кхоачамбоацараш кхычарна дIатIа а тетта, шийна беррига бехк тIера баккха гIертар. Цу тайпара позици мишта кхетае еза, колхоза коммунистий тхьамада из ше хилча хIаьта а.

Дика жоп делар цу тайпарча самокритика йоацача къамаьла къахьегама ветерана, дуккхача шерашка колхозе хьаьнала болх беш хьавоагIача М. Хутиева.

— Къамаьлий ха чакхъяьннай, — аьлар цо, — гIулакхий ха хьаэттай. ХIараваР шийгара дIаволавала веза перестройка е. ХIаране шийга хатта деза: фуд динза дисар, де дезар, тIехьатетта йиш йоацар? Мело ца еш дIадаккха деза къахьегача новкъарло мел ер, тIехьаленна пайдана доацар. Из доагIа мугIарерча болхлошта а кулгалхошта а, коммуниста — къаьстта.

Уйла яйташ дар зоотехника Дзангиев Iнйсас собране даь къамаьл. Цо белгалдаьккхар дIадаха шу колхоза хьайбаш леладераша цIаккха ца хиннача бесса дика дIадоладаь хинналга. Масала, паччахьалкхенга шура йохкара хьалхарча нйс бетта план ах шера кхоачашйир. Цхьабакъда, из темп дIахояхьа маганзар. Шура тоъал лаьгIъелар.

ЦIаьхха эттача йокъало, йIовхало зенаш дир хьайбай боахама. Доахан цамогаш хила доладелар. Мелла чIоагIа профилактически гIулакхаш даь дале а, шовзткъа совгIа бежан къе делар. Из бахьан долаш 6,4 тонн дулх тIерадаьлар. Хьайбай продукцега дIадодар тоъал алсамдаькхар цо а.

Хьайбаш леладеча дезала подряд юкъейоалайича денз доккхий хувцамаш хиннад колхоза ферме. Нагахьа санна юккъера лаьрхIача боахамерча хIара бежана дийнахьа тIакхетар 172 грамм мара еце, дезала звенос леладерашта цу юкъа 450 — 500 грамм дулх тIакхет. Цул совгIа, укх тIеххьарча хана хьайбаш къе довш, е царна урс хьакха дезаш моттигаш хиннаяц. ДикагIа пайда эц доакъарах, даьгIенех.

Цхьабакъда, кIезига дац цу участке динза дисараш а. Къаьстта во латт Iул тоадара гIулакх, дукха доахан Iаьхара дус. Ферме да 5—6 шу даьнна «шинараш». Уж итташ-итташ да. Укх тIехьарча бархI шера цхьаь цаI дикача фух дола бежан нийцадац колхозо.

ХIанз а тхов-кIийле йоацаш ара латт бIаь бежан. ХIаьта Iаьсашта кхоалле хьалъе йолаяь ши шу совгIа ха я. ГIишлон материалаш яц, яхаш, тIехьатетт из. ЧIоагIа во да хьайбаш леладерий бытовой хьалаш: яц бытовкаш, лувча, салаIа моттигаш, ледара бу ферме опыт дIа-хьа эцара болх.

Цу хьакъехьа шийна хетар аьлар колхозхочо Н. Дербичева, Iаьсий леладеча ХЬ. Медовас а. Хоза къамаьлаш а ца дувцаш доагIар де тIахьийхар цар нах.

Колхозхошта шоаш хьадаьр лораде, долчун хьурмат де ца ховлгах дийцар боахамерча ревизионни комиссе председателла А. Белхароева. Цо цIераш яьхар хьаяьхачул тIехьагIа дукха коартолаш йоаяьрий, Iунал ца деш кхаш талхийтарий. Ахкан замалахь лоамашка даьржа гурахьа цIадоаладаь хьайбаш озац. Цо аьттув лу кулга цIена боацача наха колхоза рузкъана тIакхувда.

Колхозе тоъал дукха говраш я. Уж ерригаш а ара латт. Кхийнаш ца хиларал совгIа, царна доакъар Iодилла хьаьш а дац. ХIаьта говрий боахамах пайда мел эц кхетаде кхоачам болаш да ер масал: колхозе ялх гIудалкх я, цхьабакъда, цхьаь цаI хоамат яц.

Колхозхоша къайла ца хьош дийцар боахаме техника делае моттиг ца хиларах, машиниаш трактораши водителий коашка латтарах. ТIа тхов боацаш ара латт удобренеш, юртбоахама инвентарь. Цу деррига а юхатетт колхоза экономика тоалулга.

Увзалуш дора къамаьл колхоза экономиста А. Галаева. Цох тамаш елга а дацар: хIанз а ледара, доккхий декхараш хьалхашка оттаде таро ца луш я боахама экономика. Мух хьакхьекхача, цкъа корага, тIаккха наIарга йийхка цаI мара йоаца Цагена ферта санна я из.

Кхоачамбоацараш кIезига дече а, колхозхоша белгалдоахар, хьалхарча ханашка хьежача боахамера хьал унахцIенагIа дийрзалга. Даьха толамаш цар дувзар шоай колхоза кулгалхочун М. Костоева хьинарца, гIулакхашца, из нахаца та, уж керттерчоа тIаберзабе ховш хиларца.

ТIанйца решенеш кхоачашъяра тIахьожам лоаттабе, гIулакх дизза чакхдаккха, парте социальни программа кхоачашъеча хьинаре дакъа лаца тIахьийхар колхозхоша шоай кулгалхо. Цхьатарра массава раьза а хинна, юхахержар цар М. Костоев колхоза председателалла.

М. КАРТОЕВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Иистейоалаш латт Кубе эггара йоккхагIйола, Советски Союза технически новкъостал ца Сьенфуэгосе хьалъеш латта мехкдаьтта чакхдоаха завод. Из хьалъеча юкъа дикагIча оагIорахьара хьакхьекхар интернациональни бригадаш хьаяра йолча практико, уж бригадаш лакха къахьегама овсарле йолаш болх барца белгала я. Кубински кагирхой йоккха опыт йолча советски говзанчий новкъостал ца балха специальносташ караерзае таро йолаш ба.

СУРТАШ ТIА: 1) совегскии кубинскин монтажникаш; 2) хьалъеш латтача завода куц-сибат.

А. СЕРЕДА сурташ. (ТАСС).

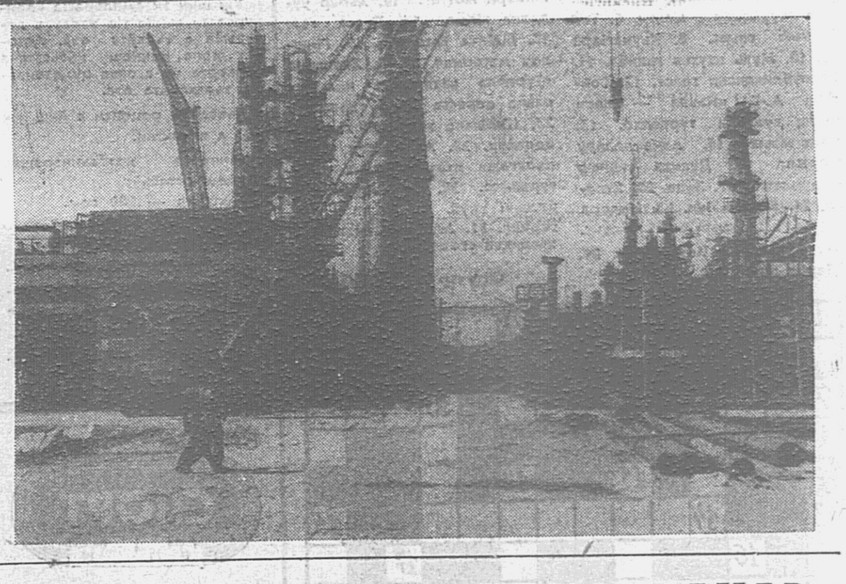

КАБУЛ: МАШАРАХ ТЕШАМ БЕННА ВАХАР

Кабула малхбоалехьара йист. ТIехьаяха сайре. Юстара латта доккха доаца ялх цIа царандоя (халкъа милице) нарядо чIоагIа ха деш да. Ткъаь итт минут хьалха герзаца кийчвенна ши саг ховеннаь укхаза. Чухьажа болалу. Лейтенанта Абдул Матина эггара йистерча цIен даьга хетт бийса яккха наIарга баьхка нах чубитабий Iа, яхаш. Цо корзагI а ваьнна йоах «А! Ши саг вар бийса яккха чудита, яхаш. Аз чубитанзар — царга халаташта чухь автоматаш хоелар сона. Герз долаш ши саг ва аьнна аз къайлагIа хоам а баь, са лоалахоша а чубитанзар уж».

Чухьежача хIама кораднизар — наьха нах бацар цу цIеношка. ХIаьта а массехк дийнахьа царга хьажа аьнна приказ делар Абдул Матина. «Уж цIеношт хьалдаьд Iаьдалахьагара мукъа а луш, — йоах лейтенанта. — Иштта бIаьш цIеношт да Кабуле. Уж цIеношт геттара къеча наьха да. Уж кийча ба кIезига хIама елча а гIулакх де. Шоашта зIамига хIама еннар а чувутаргва. Терроришташта из хоз».

Iаьдала-м бокъо я кабульски «фавелаш» дIаяха. Из дара кхы цхьаькха а бахьан да: цар новкъарло ю город комплексни хьалъяра план кхоачашъяра. Бакъда, уж цIеношт дIадаьхача Кабуле кхы а дукхагIа хургбар чубаха цIеношт доаца нах. «Тахан из города хьалхашка латта эггара чоалхане проблема я, — йоах афгански столица мэра Адин Сангина. — Цун ший драматически исторе хьалхале я. Революци котъяьнначул тIехьагIа 1978 шера Афганистана духьала хьа а ца кхайкабеш тIом болабир. Цо сиха дIалальцар мехка еррига территори. Дукхача районашкара вахар ла йиш йоацача даьлар. ХIаьта, шоаш бахаш йола моттигаш а юташ, Кабуле аха болабелар провинце баха нах. Цхьабараш столице бахача шоай гаргарча нахага дог доахаш баьхкар, хIаьта дукхагIбараш — дегIар хургда, аьнна. Нах чуховшабеча цIеноеч боаккха мах цIаьххха лакхбелар. Ишта баьхкарех дукххабараш городе тайптайпарча моттигашка шоай лоIаме цIеношт де болабелар. Юххьанца оаха бокъонаш лораеча органашца цхьана цу хIамашта духьала гIулакхаш дир. Бакъда, царех кIезига пайда баьлар. Кабуле баха уха нах дукхагIа хилар. Цунга хьежжа дукхагIа хьалдора законагIа ца доагIа цIеношт. Сона хетачогIа нийса а дар: «цIа хила йолча бокъонах баха йиш яц ншта а йоккха гIайгIа кхаьча нах»

Мэра яхачогIа, мехка барт баьчуч тIехьагIа Кабулера шоаш баьхача дIагIоргба эзараш бола нах. ХIанз афгански столице ши миллион гаргга нах ба. ХIаьта нах чубаха цIеношт Кабуле бахача наха шоашта а проблемай проблема я, цар дукхагIдола дакъа практически хьакъехьа аьлча аварийни хьал тIа да.

«Наха чубаха цIеношт хилийтара дош къоастадара никъ ба блокех деча цIеношта ашкбетона конструкцеи еча цIеношт деча кабульски комбината мощность лакхъяр, йоах Адина Сангина. Из хьалъяьй 23 шу хьалха советски специалиста новкъостал а деш. Цу хана денз Кабуле хьахиннай мохк агарах дохаргдоацача пхезза вIаштIара даьча цIеноеч латта йиъ микрорайон. Цу цIеной 500 эзар совгIа квадратни метр я.

1987 шера 20 эзар квадратни метрал тIехъяьлар комбината мощность. Из дерагIдаьннад технологически процессаш сихъяра болхлойи гIулакхерча наьхеи материальни безам лакхбара чотагIа. ХIанз комбинат шера 100 эзар квадратни метр цIеношт хьалде таро хургйолаш эргаяькхха тоаеш я».

Вахара хьалаш тоаде дезаш ба дукхха бола байдда баха хиннараш. Къаман барт тоабара лаьцача, мехка коалиционни формагIа доал дара лерхIача наькъо доазол дехьара Кабуле цIабоагIача баьхар ворхI эзар гаргга саг. Столице, мехка массанахьа а санна, массе оагIорахьа новкъостал ду царна. Репатрианташта юкъе нийслу Афганистане бовзаш бола нах а. Уж юхабахкаро тешал ду афгански эмиграце лакхерча сферашка президента Наджибуллай машара политико ший влияни еш хилара.

Вовзаш волча предпринимателла Муххамад Карима Кабуле шиъ текстильни фабрика яр. Репатриантех долча указага хьежжа уж предприятеш цунна юхадIаелар. Импортни операцеш еш волча цIи хезача бизнесмено Гулам Джилане ший болх юхадIаболабаьб. Эмиграце ролаш ялх шу даькхкачул тIехьагIа США-ра ший мехка цIавенаь къаман педагогически Iилме сий даьнна вола Муххамад Азиз. Афганскии столице цунна юхадIаенна особняк 30 миллион афгани мах болаш я.

«Къахьега моттиг ехаш бола байдда баха хиннараш а биташ Iаьтало теркал ца бешш, — йоах Афганистана репатриантий гIулакхий къакъехьарча паччахьалкхен комитета председателла заместитела инарала Махфуза. — Масала, дIадахача шера духьал столица промышленни предприятеша балха хьанйцар 600 совгIа саг. Тха комитетон муниципалитетон бахийта бар уж. Иштта новкъостал даь децаре бе болх боацаш хала бусаргбар репатрианташ».

Наха бе болх хилийтара проблема городской Iаьдало ювз Кабула экономически потенциал чIоагIъярца. Духхьал дIадахача пхе шера Афганистана столице промышленни продукци хIама ца эшшаш кхозза дукхагIа арахийцай. Городе хинна ца Iеш мехка а лоархIаме цхьайола итташ керда предприятеш хьахиннай. Боккха мухь кхучхьача автомобилашта гIулакх деш йола йоккха автотранспортни предприяти хьалъяьй. Болх бе йолаеннай керда элеваторн маьхх ю комбинати. Эргаяьха тоаю къаьнара предприятеш, 90 процент кердаяькхай автомобильни наькъаш деххеи техника тоаюи. стандартни йоаца металлопрод у к цIи кийчъю «Джангалак» яха машиностроительни завод. Укхаза ала доагIа Афганистане металл лоаладу процесс эггара хьалхара хIанз карарзаяь хилар.

Дийнъеннай частни сектор, 1987 шера цун викалаша Кабуле хьалйир яйгача промышленноста 11 объект. Афгански предпринимателаша СССР-о деннача 50 миллион сома льготни кредито лакхду цар гIулакхацара хьинар.

Социально - экономически дегIаухача Кабула толамаш кхы а доккхагIа хургдар городской казнай таронаш кIезига хинна ецаре. Афганистане беш латтача тIемо геттара дукха рузкъа доаду.

ВIаши духьаллаттача оагIонний болам хьахьокха кхыдола бакъдараш а да. DIадахача шера Кабуле хьакаравера тайп-тайпарча контрреволюционни организацей 38 член. Дехке баьннача оппозиционераша могабу къаман барт бара никъ правительствага цхьана къахьега болалу. Столица пхелагIча районе халкъа викалий исполнительни комитета — паччахьалкхен Iаьдала ухказарча лакхерча органа — керте латт Кашефи. Кабула гаьна йоацаш хиннача цхьан бандана кулгалдеш хиннав из. Лаьца хиннав, массехк бутт баьккхаб набахта чувоаллаш. Амнисти хинна мукъавалийтав. «Со сайна тIакхаьча хинначоа тIагIолла теш доал дара коалиционни форма мехка массанахьа а цIена чакхъякхха Iаьдал гIерташ хиларах. Цо хьабел цIий Iоухийтилга dIадаккхара бола бизсса никъ, афганцашка дог доахийт мехка машар юхаоттабергхиларга».

Кабул.

Александр ТРУБИН,
АПН корр.